

Saksframlegg

Covid-19 - Forskrift om midlertidig forbud mot sosiale sammenkomster og arrangementer

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Barbro Kvaal	FA-G03	20/30028

Kommunelegens vedtak:

Vedlagt «Forskrift om bla. midlertidig forbud mot sosiale sammenkomster og arrangementer i forbindelse med covid-19-utbrudd i Indre Østfold kommune» vedtas som følge av den omfattende smitteutviklingen de siste dagene. Begrunnelsene for vedtaket følger av saksfremlegget.

Bakgrunn og saksopplysninger:

I følge Rundskriv I-4/2020 fra Helse- og omsorgsdepartementet, har Regjeringen «som mål at færrest mulig personer skal bli syke, uten at tiltakene får for store uønskede konsekvenser. Utbruddet av Covid-19 er definert som et alvorlig utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom etter smittevernloven. Dette medfører at samtlige regler i loven kan komme til anvendelse, blant annet kommunens adgang til å vedta egne regler om smitteverntiltak etter § 4-1, dette er en forutsetning for det lokale og nasjonale smittevernet.»

Med hjemmel i Lov av 05.08.1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (Smittevernloven), kan kommunestyret, når det er nødvendig for å forebygge allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført, vedta forbud mot møter og sammenkomster eller påbud om begrensninger i den sosiale omgangen overalt der mennesker er samlet, jfr. § 4-1 første ledd a), og å stenge virksomheter som samler flere mennesker, for eksempel svømmehaller, flyplasser, butikker og andre bedrifter, jfr. samme bestemmelse alternativ b). Tiltak etter bestemmelsen skal oppheves eller begrense omfanget, når tiltakene ikke lengre er nødvendig.

I hastesaker kan kommunelegen utøve den myndighet kommunestyret har etter denne bestemmelsen, jfr. Smittevernloven § 4-1 femte ledd. Det har vært en raskt stigende smittetrend de siste dagene. Kommunestyret har sommerferie, og det lar seg ikke gjøre å innkalle dets medlemmer så raskt som påkrevet for å få iverksatt tiltak som egner seg til å få smitten under kontroll. Omfanget av smitteutviklingen ble først kjent i slutten av forrige uke, med en raskt forverring fredag og særlig lørdag. Med bakgrunn i den raske negative utviklingen og ut i fra at det er grunn til å tro at smitteantallet, på bakgrunn av smittesporingsarbeidet, vil kunne øke betydelig i dagene fremover, er det ønskelig at tiltakene iverksettes fra kl 12.00 i dag, mandag 10. august 2020.

Da spredningen av Covid-19 har økt betraktelig de siste dagene i Indre Østfold kommune, og smitten ifølge sporingen ser ut til å relatere seg til opphold på utesteder og sosiale sammenkomster, ser kommunen det nå som helt nødvendig å iverksette strengere tiltak for å få kontroll over smittesituasjonen. Per i dag har kommunen totalt fått påvist 112 personer med smitte, hvorav 22 nye smittetilfeller ble påvist lørdag 9. august. Fredag ble det avdekket 9 nye smittetilfeller i kommunen. Per kl 20 søndag ble ytterligere 12 personer bekreftet smittet. Det utgjør et stort antall i løpet av kort tid (43 tilfeller på tre dager).

I følge Smittevernloven § 4-1 femte ledd, kan kommunelegen utøve den myndighet kommunestyret har til å fatte vedtak om tiltak. Dersom man avventer til en dag kommende uke med å iverksette tiltak, i påvente av å innkalle og avholde møte i kommunestyret, vil spredningen kunne forverre seg ytterligere. Vi står nå i en situasjon der hver dag teller. Det viser seg at det fortsatt avholdes sosiale sammenkomster, til tross for kommunens advarsler mot å gjennomføre slike. Flere smittede har ikke vist noen symptomer, hvilket medfører økt fare for smitte i befolkningen.

Med tanke på den ukontrollerte smitten lokalt i Indre Østfold kommune, er det avgjørende å iverksette tiltak umiddelbart, og vilkåret for at kommuneoverlegen kan fatte hastevedtak anses dermed oppfylt.

Forskriften oppstiller flere tiltak, som vil kunne oppfattes som omfattende av innbyggerne og andre.

Det ene tiltaket er forbud mot sosiale sammenkomster, jfr. Smittevernloven § 4-1 første ledd a). Forbudet gjelder enhver sammenkomst utenom husstandens egne medlemmer. For å få kontroll på smittespredningen raskt, ser vi det som nødvendig å innføre et så omfattende tiltak. Kommunen har tidligere denne uken gått ut med råd til befolkningen om å avlyse alle sosiale sammenkomster inntil situasjonen er under kontroll. Dessverre meldes det om flere fester og sosiale lag gjennom helgen. Frivillige løsninger har så langt ikke hatt den ønskede effekten, og innføring av forbud mot sosiale sammenkomster ses som uunngåelig for å få kontroll over situasjonen.

Videre forbys alle arrangementer ut august måned, jfr. Smittevernloven § 4-1 første ledd a). Det er utfordrende å overholde avstandsregler ved slike arrangementer, og med den smittetrenden kommunen har hatt de siste dagene, vil slike arrangementer ikke kunne avholdes uten risiko for ytterligere ukontrollert spredning.

I tillegg er det enkelte deler av næringslivet og anlegg som må stenge ned i en begrenset periode, jfr. Smittevernloven § 4-1 første ledd b). Tiltaket gjelder i en uke og omfatter alle offentlige bad, serveringssteder, bingolokaler og treningsentre, i tillegg til idrettsanlegg, idrettsbaner etc. . Dette er virksomheter som er ekstra utsatt for smitte og der avstand og hygiene ikke nødvendigvis er nok i en periode med stor smitte økning.

SFO og barnehager stenger i en uke. Begrunnelsen for denne nedstengingen er at det har vært påvist smitte og flere er i karantene i forbindelse med smitte/mulig smitte ved enkelte skoler og barnehager. Vi ser nå at smitten har spredt seg til store deler av kommunen, mange av de smittede viser ingen symptomer og har ikke visst at de er smittet. Dette medfører en ytterligere risiko for smittespredning. SFO og barnehager har mange voksne og barn innom i løpet av en dag. For å legge til rette for ordinær skoleåpning fra neste uke, velger kommunen å stenge SFO og barnehagene denne uken. Tiltaket skal ivareta barn med foreldre i samfunnskritiske yrker og barn med særskilte behov. Hensynet til særlig sårbare barn har vært tema i vurderingen. Det er ønskelig at stengingen ikke drar ut i tid. Ved en kortvarig stenging nå, håper man at en mer omfattende stenging av skoler og barnehager etter skolestart kan unngås.

Med godt samarbeid om tiltakene som nå innføres, sammenholdt med tiltakene som er innført på nasjonalt plan, håper kommunen at vi raskt vil se en endring av smittetrenden, slik at tiltakene kan opphøre så snart det anses som forsvarlig. Dersom trenden fortsetter, vil kommunen måtte se på å forlenge en eller flere av tiltakene, til den ønskede effekten er oppnådd.

Kommunen anser at alle tiltakene kan være avgjørende for liv og helse.

Overtredelse av tiltakene er straffbart i henhold til Smittevernloven § 8-1 med bot eller fengsel inntil 2 år. Dersom overtredelsen medfører tap av menneskeliv eller betydelig skade på kropp eller helse, er straffen bot eller fengsel inntil 4 år.

I følge Grunnloven § 92 har offentlige myndigheter en plikt til å «respektere og sikre menneskerettighetene», slik de er nedfelt i Grunnloven og bindende traktater. Tiltak som berører menneskerettigheter må alltid ivareta minste inngreps prinsipp. Coronapandemien er en krise der beslutninger må fattes raskt. Det er allikevel en plikt til å vurdere fortløpende hvordan inngrep i beskyttede menneskerettigheter gjøres treffsikkert, og allikevel minst mulig inngripende sett i lys av formålet. Følgende tre vilkår må være oppfylt:

1. Inngrepet må ha hjemmel i lov.
Alle forslag til inngrep er hjemlet i lov om smittevern § 4-1 første ledd a) eller b).
2. Det må søke å ivareta et legitimt formål.
Tiltakene søker å begrense smitten som per dags dato er ute av kontroll i Indre Østfold kommune. Tiltakene er begrunnet i ivaretagelse av liv og helse, jfr. EMK artikkel 2. Smittespredningen er nå på et slikt stadium at risikoen for stor spredning av smitte med påfølgende lidelser og risiko for død er overhengende. Eldre og personer med helseutfordringer er spesielt utsatt, men det er ingen garanti for at tidligere friske og yngre mennesker ikke blir alvorlig syke og i verste fall dør av sykdommen. Det ser også ut til at sykdommen kan medføre alvorlige helseplager over tid. Langtidseffekter for de syke er per i dag ikke kartlagt godt nok, men mer langvarige helsemessige og sosialøkonomiske konsekvenser kan bli omfattende dersom mange blir syke. Begrensning av smitten avlaster også helsesystemet, slik at vi unngår overbelastning og dødsfall på bakgrunn av kapasitetsmangel og på bakgrunn av smitte og karantene blant ansatte i helsevesenet.
3. Inngrepet må være nødvendig (herunder forholdsmessig) sett hen til formålet.
Retten til ivaretagelse av liv og helse, kan i dette tilfellet komme i motsetningsforhold til andre menneskerettigheter som artikkel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv. I den akutte situasjonen som er oppstått, mener Indre Østfold kommune at den samfunnsmessige nytten ved smittevernstiltakene overstiger belastningen og ulempen for de tiltakene gjelder. Frivillig medvirkning er vektlagt i vurderingen, og forsøkt uten tilfredsstillende resultat. I den akutte fasen kommunen er i nå, er det nødvendig med kraftige tiltak for å raskt stanse den eskalerende smittespredningen og for å søke og unngå ytterligere nedstengning og/eller forlenging av en eller flere av tiltakene.

Det jobbes hele tiden aktivt med isolering av smittede, karantene for de som kan ha vært utsatt for smitte eller som har symptomer på smitte og med smittesporing for å søke og begrense smittespredningen. I tillegg har ordfører og kommunelege gått tydelig ut med en sterk anbefaling om å utsette sosiale sammenkomster til vi ser at den negative smittetrenden snur. De siste dagene har vist at dette ikke er nok. Det er spredning i de fleste sosiale sammenhenger; på jobb, i sosiale relasjoner og ved opphold på serveringssteder og på private fester, ved badeanlegg og på SFO/barnehage. Smitten har i det siste vært størst blant de yngre, med store nære kontaktflater, noe som øker risiko for spredning ytterligere. Man ser også at mange av de som har fått påvist smitte, ikke har hatt noen symptomer, eller har hatt få og milde symptomer, som har gjort at de ikke har oppfattet at de har vært smittet, og dermed utsatt andre for smitte uten å være klar over det. Dette forholdet forsterker risikoen for ytterligere stor spredning.

Det er mulig å innføre mindre omfattende tiltak, som kan oppfattes som mindre inngripende for den enkelte og for næringslivet og andre som rammes. Flere mindre omfattende tiltak er

vurdert. Når man nå allikevel beslutter mer inngripende tiltak, er det begrunnet i et ønske om å raskt stanse smittespredningen, slik at samfunnet så raskt som mulig kan gå tilbake til en mer normalisert hverdag. Med mindre omfattende tiltak, ville man risikere at det tar lang tid før man får kontroll på smitten, med de konsekvenser det vil få for økt smitte og ytterligere forverring av situasjonen. Det ville kunne oppfattes veldig belastende dersom mindre inngripende tiltak ville vare over veldig lang tid, med den risiko at smitten fortsetter å øke fordi tiltakene ikke er omfattende nok.

4. Konklusjon – EMK

På bakgrunn av ovenstående anses vilkårene for oppfylt.

Bestemmelsene om forhåndsvarsling av forskrift utgår som følge av at slik varsling ikke ville være praktisk gjennomførlig, jfr. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd a). Som beskrevet ovenfor er det ikke tid til å avvente uttalelser fra interesserte organer og organisasjoner. Forskriften er også begrenset i tid.

Forskriften kunngjøres på Lovdata, samt publiseres gjennom pressen, på kommunens hjemmesider og andre formidlingskanaler.

Aktuelle planer, vedtak og dokumenter:

Lov om vern mot smittsomme sykdommer (Smittevernloven) av 05.08.1994 nr. 55. Forskrift om smitteverntiltak mv. ved konronautbruddet (covid-19-forskriften av 16. april 2020 nr. 803. Helse og omsorgsdepartementets Rundskriv I-2/2020 – informasjon om dekning av tap og utgifter som følge av coronaviruset.

Administrasjonen har også rådført seg med FHI og Helsedirektoratet før vedtaket ble fattet.

Vurderinger i forhold til FNs bærekraftsmål:

Arbeid for å forebygge og behandle smittsomme sykdommer omfattes av FNs bærekraftsmål nr. 3 God helse. Den overordnede styringen knytter seg til FNs målsetning om å «bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer», jfr. FNs bærekraftsmål nr. 16 Fred og rettferdighet. <https://fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Vurdering av gevinster og økonomiske konsekvenser:

Gevinstene ved å innføre forbudet raskt og effektivt er at tiltakene kan være avgjørende for liv og helse.

Det vises til Helse- og omsorgsdepartementets Rundskriv I2/2020 – informasjon om dekning av tap og utgifter som følge av coronaviruset:

«Dersom det blir nødvendig for myndighetene å treffe vedtak med hjemmel i smittevernloven, vil hovedregelen være at den enkelte må dekke ev. tap og utgifter selv. Loven har ingen bestemmelser om erstatning, og forarbeidene til loven forutsetter at den enkelte må bære egne kostnader som følger av vedtak etter smittevernloven. Unntak kan tenkes ved ekspropriasjonslignende inngrep, for eksempel bruk av andres eiendom.»

«Helse- og omsorgsdepartementet vil understreke at dette rundskrivet kun redegjør for dekning av økonomisk tap og utgifter på helse- og omsorgsområdet. Det kan på andre sektorområder være andre særskilte rettsgrunnlag for å kreve erstatning eller kompensasjon for økonomisk tap og utgifter.»

Vurderinger:

Det er viktig å sette adekvate tiltak til rett tid. Det er observert flere steder i kommunen at råd om sosiale sammenkomster ikke følges. Videre viser det seg gjennom smittesporing at mange av de smittede er smittet på serveringssteder eller ulike sosiale sammenkomster. Det er derfor behov for å iverksette tiltak raskt, slik at den store smitte økningen vi har sett de siste dagene bringes under kontroll.

Vedlegg:

Forskrift om forbud mot lokale sammenkomster og arrangementer